

СТАНОВИЩЕ

**от проф. д-р Тенчо Колев – член на назначено със заповед № РД 38-254/06.07.2020 г.
научно жури по конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“ в
професионално направление 3.6 Право (Обща теория на правото), обявен в ДВ, бр. 57
от 26.06.2020 г. в Юридическия факултет на Софийския Университет „Св. Климент
Охридски“**

Конкурсна процедура.

За нуждите на Катедрата по теория и история на държавата и правото в ЮФ на СУ „Св. Климент Охридски“ в ДВ, бр. 57 от 26.06.2020 г. е обявен конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“ в направление 3.6 Право (Обща теория на правото)“. В процедурата по провеждане на конкурса в съответствие с ректорска Заповед № РД 38-254/06.07.2020 г. съм назначен за вътрешен член на научното жури. В рамките на проведеното си първо заседание журито взе решение, в съответствие с което ми е възложено и написването на настоящото становище.

Единствен кандидат, явил се и надлежно допуснат до участие в назования конкурс, е гл. ас. д-р Симеон Ефимов Гройсман, щатен преподавател към същата катедра. След като потвърждавам извода, че гл. ас. Гройсман отговаря на уредените в ЗРАСРБ и правилника за прилагането му национални минимални наукометрични изисквания, както е надлежно отразено в първия протокол от работата на научното жури, и добавяйки, че кандидатът освен тогава значително надвишава тези изисквания – както с представените си за оценка трудове, така и още повече с цялостната си досегашна изследователска продукция, пристъпвам към разглеждането на представената кандидатура за доцент.

Биографични данни за кандидата.

Симеон Гройсман е роден в гр. Добрич през 1987 г. Завършва езикова гимназия в родния си град (2006 г.) и Юридическия факултет на СУ „Св. Кл. Охридски“ с образователната степен „магистър“ по специалността „Право“ (2011 г.). В същия факултет

печели конкурс за редовен асистент по Обща теория на правото през 2012 г. Последователно заема длъжностите асистент и главен асистент (от 2016 г. до сега) като води семинарни занятия по Обща теория на правото, лекции по Философия на правото заедно с курсове за неюристи от другите факултети на Университета и Еразъм курсове на английски език (Theory and Constitutional Organization of Public Power; Philosophy of Law) за гостуващи у нас чуждестранни студенти.

Допълнителен опит, потвърждаващ професионалната му пригодност за заемането на конкурсната длъжност, ас. Гройсман има както в сферата на преподаването (лекционен курс по Обща теория на правото в Академията на МВР от 2018 г. до сега), в юридическата практика (като адвокат в Софийската адвокатска колегия), така и на отговорната длъжност на научен секретар на Юридическия факултет на СУ, организиран публичните защити на дисертационни трудове и провеждането на конкурсите за заемане на академични длъжности от 06.2016 до 05.2020 г.

Кандидатът владее английски и руски език, ползва немски и италиански, като се отличава с широката обща култура, която – мога да добавя, е като цяло необходима за всеки учен в областта висшето образование и конкретно на правните науки, но особено – за изследователите в сферата на общата теория на правото и на правната философия.

Обзор на представената научна продукция.

Гл. ас. Гройсман представя за участие в конкурса впечатляващ списък от публикации, а именно 10 статии и монографичен труд, като общият му публикационен актив възлиза на над 30 заглавия включително издаден дисертационен труд, което представлява добър показател с оглед неговата възраст и стаж в изследователската дейност.

Представеният труд – **Право и власт. От неограничената държава до постмодерното върховенство на правата.** С., Сиела, 2020, 444 с., е по същността си цялостно и пълноценно монографично изследване, изпълняващо формалните изисквания, предявявани към хабилитационните трудове от приложимото законодателство.

Изложението се състои от въведение, седем раздела, заключение и библиографски списък. Книгата разглежда правото и властта като взаимосвързани явления чрез последователния анализ на тяхното осмисляне на плоскостта на историята на идеите и

концептуализирайки ги като понятия от заявената от автора правнопозитивистка позиция. Подробно в книгата се защитава келзенианския вариант на позитивизъм. Широко се дискутира с неговите алтернативи, а на читателя е предоставена пълна картина върху мащабните спорове, които правната наука е имала и продължава да има по отношението между правото и властта. Положително впечатление прави както изричното разработване на използваната методология, така и подробния понятиен анализ, прилаган в хода на цялото изследване и осъществяващ една от главните задачи, които правната наука традиционно е възложила именно на общата теория на правото – тази за конструирането на юридическите понятия.

Авторът последователно излага и защитава своите разбирания по основни въпроси като разграничаването и взаимодействието на общата теория и философията на правото, системата от методи на правната наука и ролята на юридическия метод за позитивистката правна мисъл; дефинира право, власт и принуда, като дава широк обхват на изследването си, успявайки да запази монографичния ход на изложението. Важна роля играе дадената широка дефиниция на принудата, която моделира понятието за правото като ред на организирана принуда, насочвайки размислите към сферите на социалната психология и определянето на поведението в зависимост от риска от санкция.

Обособяването на тематиката, която Гройсман нарича „принципи на легалността“ представя по един оригинален начин важната тема за гарантирането на справедливостта на правните разрешения и ограничаването на възможностите за държавен произвол чрез самите вътрешни форми на правото като културно и социологически обособен нормативен регулатор. Разглеждането на „принципите на легалността“ като естествени културни очаквания към правото успява да подчертае връзката между право и справедливост, без да се налага за това да се използват естественоправни разбирания.

Съчинението включва обширна част, използваща историческия развой на идеите за държавата и правото с цел излагане на понятиен анализ и доктрина за съотношението между право и власт. За целта е използвано едно оригинално противопоставяне на „аксеологическо и инструментално разбиране за правото“. Това деление се изгражда като средство, подходящо за сравнението на правните теории от различни епохи, във връзка с което следва да се насърчи използването му в учебния процес. Тук със задоволство мога да отбележа, че разработваното аксеологическо разбиране за правото като „външен коректив,

ограничител и създател на всяка социална власт“ стъпва на използвания от мен социологически-аксеологически подход. В този смисъл авторът е показал, както познаването, така и умелото използване и предлагане за надграждане на различни теории, излагани в нашата правна наука. Това като цяло личи и от пространната използвана библиография, която навсякъде е цитирана старателно и добросъвестно с оглед излагането на различните тези, независимо дали авторът се присъединява към тях или не.

Считам, че последователното изложение на ас. Гройсман върху римските властови понятия, „идеята за епохите на правото“, развитието на суверенитета в мисленето за правото и върху властта в класическата немска правна теория обогатява българската правна наука. То ще бъде от полза, както за учените в сферата на общотеоретичните правни науки, така и за студентите в юридическите факултети.

Основен приносен момент в разглежданата монография представляват нейните два заключителни раздела. В шестия раздел, озаглавен „Основната норма като проекция на властнически отношения“, авторът дава цялостния си анализ на нормативисткото учение за правото, с което показва своята особена симпатия към научните постановки на Ханс Келзен. В резултат е предоставена добра кондензирана основа за изучаването на нормативистката доктрина. В своя подробен анализ върху Основната норма като ключ към Келзеновото учение С. Гройсман дава ясна карта на българската и международната келзенианска мисъл. Предоставеното оригинално разбиране върху същността на Основната норма надхвърля традиционния логически анализ, търсейки социалния смисъл на правното мислене и формирайки цялостно разбиране за отношението между право и власт. Що се отнася до съставянето на цялостната си концепция за отношението между правото и обществото авторът напуска „чисто юридическите“ построения на нормативизма. Изразена е една балансирана позитивистка позиция, зачитаща различните пътища за влияние на обществото върху правото, с което се подкрепя идеята, че окончателния въпрос за съществуването или несъществуването на правната система в крайна сметка е въпрос за нейната легитимност, а значи и за справедливостта ѝ.

В седмия раздел на труда – „Властите и функционирането на правния ред“, авторът развива по-рано формулираните си разбирания, предлагайки мрежа от свързани възгледи върху ключови понятия като източник на правото, субективно право, юридическа санкция. В тази връзка заслужава с подкрепа да се отбележи както систематичността на изложението

и изграждания възглед, така и смелостта да се полемизира с различни представители на правната наука, било то и с автора на представеното становище. Налице е подход за цялостност в понятийния анализ, предоставяне на система от понятийни разбирания в общата теория на правото вместо на фрагментарност в коригирането и преосмислянето на отделни понятия.

Заключителното изложение на раздела, представящо „правния ред като ред от овластявания“, представлява успешен опит за даване на една обемна концепция за ролята на властта като базово взаимодействие, характеризиращо правните процеси. В този смисъл за читателите на монографията връзката „право – власт“ е безспорно разкрита и добре защитена. Правят впечатление прокарваните оригинални аналогии между учението на Келзен и теорията на проф. Ж. Сталев за процеса като защита-санкция. В тази връзка Гройсман използва едно подробно разработено „разширително“ понятие за санкциите в правото, което макар и спорно с оглед на традиционните разбирания има своето място като концепция в нашата доктрина.

Заключението на труда заслужава да се обсъди в контекста на някои от отделните подтеми в изследването, чрез които авторът намира място в своя общотеоретичен труд за конкретни актуални въпроси на правото в световен мащаб, а именно – правния популизъм, увеличаването на значението на върховните и конституционните съдилища, идеята за т. нар. „постсуверенитет“, дебатът за индивидуалната конституционна жалба, реструктурирането на правното мислене с акцент върху човешките права. Последното е дало основание на автора да говори по оригинален начин за „върховенство на правата“ и да ги разглежда не само правно-доктринално като нова текуща форма на върховенството на правото, но и идеологически като важен елемент в радикални политически визии на съвременността. Обединяването на тази палитра от актуални въпроси в едно цялостно добре подредено монографично изследване, което не пропуска правото и властта като свой основен фокус, показва доброто умение за научно писане, за вече изградено научно мислене и затвърждава впечатлението, че пред читателя е един пълноценен хабилитационен труд.

Представените по конкурса отделни статии показват високата активност на автора в годините след защитаването на докторската му дисертация, включително стремеж за публикационна активност в съответствие с широка сфера от научни интереси (обща

теория на правото, правна философия, история на правните идеи, концептуализиране на правата на човека) включително на английски и руски език.

Цялостният поглед върху представените статии дава възможност да се проследи, как С. Гройсман предварително добросъвестно и в дълбочина е проучвал историческата материя, която по-късно е изложил в разгледания монографичен труд¹ и как е формулирал своите философскоправни разбирания за правото и властта². На положителна оценка подлежи стремежът на автора за участие във взаимодействието между отрасловите и теоретичните правни науки с активната му позиция по отношение на организирания от Катедрата по теория на държавата и правото и Катедрата по наказателноправни науки на ЮФ на СУ ежегодни научни четения включително с представените статии, разглеждащи актуални правнопонятийни и наказателноправни въпроси³. Така се отдава нужното внимание на взаимодействието между общотеоретичните и отрасловите правни науки, което е важна част от отговорностите на всеки преподавател, заемащ длъжност като конкурсната.

Оценка на кандидата.

Цялостната положителна оценка на представената научна продукция се диктува от високото равнище на изложените в нея научни изводи и формулирани приносни моменти. Предложените от автора нови тези и интерпретации са правилно изложени от него в обобщението на претендираните научни приноси. Следва отделно да се отбележи високия

¹ **В тази насока са относими статиите:** а) Републиканска законност и извънредна власт: разсъждения върху макиавелисткия прочит на римската диктатура, *Ius Romanum*, *Iuventutes* 2017, с. 1-12.

б) Вездесъщата администрация, *Ius Romanum*, 1/2018, с. 548-591.

в) Sovereignty of Law and the Legal State: A Contemporary Point of View on the Theory of Hugo Krabbe – In: *Rule of Law at the Beginnings of the Twenty-First Century*, ed. M. Belov, Eleven International Publishing, 2018, pp. 45-68.

² **Вж.:** а) Право и власт: диалектика на граничността – В: *Право и граници*, УИ "Св. Кл. Охридски", 2018, с. 163-186.

б) Право и власт: К идее В. С. Нерсесянца о потестарных теориях права – В: *Юридическая наука в современном мире: Россия и Болгария*, Москва, Проспект, 2020, с. 266 – 282.

в) Legal Realism versus Legal Ideology: On Explanatory Models of Judicial Activism – In: *The Role of Courts in Contemporary Legal Orders*, ed. M. Belov, Eleven International Publishing, 2019, pp. 139-152.

³ **Вж.:** а) Правните принципи като целеви правни предписания – В: *Научни четения на тема „Правни норми и правни принципи“*, С.: УИ "Св. Кл. Охридски", 2017, с. 333-349;

б) Наказателното право като защита на ценности – В: *Научни четения в памет на Венелин Ганев и Никола Долапчиев*, С., УИ "Св. Кл. Охридски", 2017, с. 292-312.

в) Властта да се наказва и властта да се възпитава – В: *Съвременни предизвикателства пред наказателното законодателство*, С., УИ „Св. Кл. Охридски“, с. 275-290.

с оглед младостта на автора брой цитирания. В приложения списък са налице 21 такива с различна наукометрична тежест. Този факт показва добрия отзив, който ас. Гройсман получава от страна на научната общност.

С. Гройсман – както в представения монографичен труд, така и в своите статии, а по-рано и в дисертационното си изследване, демонстрира едно рядко сред по-младото ни поколение теоретици познаване и стремеж за обсъждане на големите автори в областта не само на общата теория и философията на правото, но и на такива от сферата на социологията и политическата философия. Неговият научен интерес се съсредоточава активно и привлича за целите на българската правна наука автори като Келзен, Йелинек, Вебер, Боден и Макиавели, Краббе, Хобс и Русо, Фуко, Арндт и Маркузе. По този начин кандидатът показва своята пригодност за изследване и преподаване в богатия спектър от учебни дисциплини – ОТП, ИППУ, Философия на правото, които по традиция се преподават от заемащите длъжност като конкурсната.

Мога да изразя благоприятните си лични впечатления от кандидата с оглед на съвместната ни работа и по неговата докторска дисертация и в преподаването на дисциплината „Обща теория на правото“, както пред студентите юристи, така и пред международниците в ЮФ на СУ „Св. Климент Охридски“.

Ас. Гройсман винаги е проявявал активна позиция в университетския живот, участвайки във важните за катедрата и факултета ни мероприятия, включително но не само чрез организация на конференции, полагане на грижа за международното сътрудничество, акредитация на докторски и магистърски програми, научно съставителство на сборниците, подробно изброени в приложената от него справка.

Заклучение

В заключение формулирам своето категорично становище, че кандидатът гл. ас. д-р Симеон Ефимов Гройсман отговаря на всички изисквания, предвидени в чл. 24 от ЗРАСРБ за заемане на академичната длъжност „доцент“.

Поради тази и всички изложени причини, като давам на кандидатурата му за заемане на конкурсната длъжност своята положителна оценка, препоръчвам на научното жури да предложи на Факултетния съвет на Юридическия факултет гл. ас. д-р Симеон Ефимов

Гройсман да бъде избран на академичната длъжност „доцент по обща теория на правото“, за което убедено ще гласувам на предстоящото по процедурата заключително заседание.

Подпис:

(Проф. д-р Тенчо Колев)

гр. София

12.10.2020 г.